

*Myötätuulta
Merimaskussa*

II/1999

Julkaisija:
Merimaskuseura r.y.

Toimituskunta:
Terttu Kraemer
Maarit Lineri,

Taitto/
Sivunvalmistus:
Maarit Lineri

Painopaikka:
Tuulan pika-offset,
Turku

ISSN 1238 - 108X

Seuran puheenjohtaja:
Martti Mäkilä,
p. 4369 682

Sihteeri ja rah. hoitaja:
Terttu Kraemer,
p. 040-716 4808

Kannen kuva:
"Rysäpaatti"
Maarit Lineri

Palvelusta

Me suomalaiset olemme tosi nynnyä kansaa. Tätä sanomaa toistetaan lähes päivittäin eri tiedottajien suulla. Verrattuna keski- ja eteläeurooppalaisiin, jotka tinkivät ja äksyilevät vähäisestäkin syystä, siedetään täällä minkälaista sikakohtelua tahansa tyynin mielin. Esimerkkien valossa tällainen on asian laita ja käytäntö etenkin palvelualueilla.

*Tälle aikakaudelle on ominaista keskittäminen ja kustannusten karsiminen. Suuret kauppa- ja pankkikeskittymät ovat oiva keino siirtää mm. jakelusta aiheutuvia kustannuksia suoraan kuluttajan maksettavaksi ja saman tien erilaisin kytköksiin varmistaa ostajan sitoutuminen. Markkinapaikoista kehitetään väestöpohjaan nähden suhteettoman suuria. Markkinaosuustaitoihin upotetaan kevyesti miljoona poikineen. Eihän siinä tuiskeessa ole enää varaa ajatella toiminnan alkuperäistä lähtökoh-
taa - kattavaa palvelua.....*

Mutta olemmehan oppivaista kansaa. Kaupat, pankit, postit, kaikki tyyni toimivat miltei poikkeuksetta itsepalveluperiaatteella. Näin joulun alla meitä muistutetaan ja opastetaan kuluttamaan kaikkiin käytettävissä oleviin varoihin. Veronpalautusmiljoonatkin ovat vielä holhoojaa vailla. Jos tavoitteissa epäonnistutaan, moitteiden saa kuluttaja. Siinä on paikka jokaisella mennä peilin ääreen toteamaan: Mikä minussa oikein on vikana? Enkö todellakaan osaa palvella itseäni kunnon tuloksen takaamiseksi vain ja ainoastaan parastani tarkoitavalle yritykselle tai laitokselle?

Miksi meillä vain suuri on kaunista ovat ehdot miten ankarat tahansa? Tuonnoin Saksanmaalla käydessäni odotin näkeväni todellisia jättikeskuksia. Mitä vielä - siellä pikkuputiikki ja -konttori on arvossaan. Siellä rautakaupan ja lihakaupan erottaa jo tuoksusta toisin kuin meillä, steriilien pakkausten luvatussa maassa. Ja mitä ei sovi unohtaa, palvelua oli joka paikassa - jos ei ihan viimeisen päälle niin palvelua kuitenkin.

Martti Mäkilä

Säädyt & ammatit

Markku Lehto

Nämä neljä säätyä olivat oikeutettuja osallistumaan säätyvaltiopäiville, jotka kokoontuivat aika-ajoin.

Myös ammatit määräytyivät pitkälti säätyjen mukaisesti. Aatelistolla oli erikoisoikeus kruunun ylempiin virkoihin, joihin vain heillä oli mahdollisuus kouluttautua. Kielikysymys oli myös ratkaisevassa osassa virkoihin valittaessa. Samoin ylempät sotilasvirat olivat lähes yksinomaan aateliston hallussa. Papisto oli oma säätynsä, johon kuuluivat piispat, kirkkoherrat ja apupapit sekä kappalaiset. Tämä sääty oli jakautunut menestyjiin sekä heikossa taloudellisessa asemassa oleviin. Tähän vaikutti merkittävästi se mistä säädystä henkilö oli lähtöisin. Porvaristo oli etupäässä kaupunkilaisväestöä, koska yrittäminen oli pitkälti kiellettyä maaseudulla. Talonpoikaissääty sen sijaan oli kaikkialla maaseudulla vallitsevana.

Säätyvaltiopäivillä Merimasku edustettuna

Merimaskussa papistoa edusti kappalainen, vt. kappalainen tai väliajan saarnaaja. Porvaristoa tapaa pitäjässä vasta elinkeinonvapaatuksen jälkeen 1800-luvun lopulla. Tähän ryhmään lukeutuivat maakauppiaat, laivanvarustajat sekä saha- ja astiateollisuutta harjoittaneet porvarit. Aatelistoa ei Merimaskussa ole pysyvästi asunut. Varsinaisen väestön muodostivat talonpoikaissääty sekä säätyihin kuulumattomat. Säätyvaltiopäivillä on ollut edustajana kaksi merimaskulaista syntyperää olevaa henkilöä. Talonpoikaissäädyn edustajana oli 1700-luvulla Henrik Moijonen

Sääty-yhteiskunnan aikana maassamme oli neljä säätyä. Ruotsi-Suomessa aateliston ja papiston säädyt vahvistettiin vuonna 1723 ja porvaristo- ja talonpoikaissäädyt vuonna 1789.

ja seuraavalla vuosisadalla Hevosluodon torpanpoikana syntynyt Zefanius Suutarla.

Kirkollisia ammattinimikkeitä edustivat Merimaskussa kappalainen, vt. kappalainen sekä usein pitkiä aikoja virassa olleet väliajan saarnaajat. Muita kirkon palvelijoita olivat väkkärit l. lukkarit. myöhemmin kanttori/urkuri sekä suntio. Suntion tehtäviin kuului useimmiten myös haudankaivajan virka. Sotilasammattia edustivat ruotujen torpissa asuneet rakuunat ja laivamiehet. Upseeristoa sekä aliupseereja asui kruunun virkataloisissa. Varsinaisen pääosan ammasteista muodostivat talonpojat ja käsityöläiset. Nimikkeitä olikin runsaasti. Rusthollarit eli ratsutilalliset olivat hierarkian yläpäättä. Heitä lähinnä olivat muut perintötalonpojat. Merimaskussa oli runsaasti myös lampuotitalonpoikia, jotka olivat

läheisten kartanoiden omistamien tilojen vuokratilajelijöitä. Torpparit lisääntyivät 1800-luvun aikana, kun tavalliset talonpojat saivat oikeuden perustaa torppia takamailleen. Nimikkeellä arendaattori kutsuttiin kruunun ja valtiontilojen vuokraajia vielä 1900-luvulla. Lohko- ja pientilallisia "syntyi" lex Kallion jälkeen 1920-luvulla.

Palkollisten joukossa tapaamme voudit, rengit, piit sekä jyvärengin ja muonamiehen. Rengit ja piit elivät yleensä isäntäväen kanssa samassa ruokataloudessa, asuen talvisaikaan talon tuvassa ja kesäaikaan luhdissa tai aitassa. Jyvärenki ja muonamiessuhteet viittaavat pääosin muonapalkkaukseen. Samalla he olivat yleensä perheellisiä ja asuivat omissa mökeissään. Varsinaista pysyvää työpaikkaa vailla olevia tilapäistyössä käyviä kutsuttiin itsellisiiksi.

Palkolliset ja käsityöläiset

Merimaskun historia tuntee lukuisan joukon taitavia käsityöläisiä. Eri kylissä on vuosatojen saatossa asuneet suutarit, räätälit (kraatarit), sepät ja muurarit sekä puusepät (handverkare) ja maalarit. Näistä suutarit, räätälit ja sepät saivat vasta 1700-luvulla oikeuden harjoittaa ammattiaan maaseudulla. Lasimestarin ammattia harjoittava henkilö asettui asumaan Killaisten Santalaan 1850-luvulla.

Kruunun alimmat virkamiehet olivat yleisesti valittu talonpoikaissäestön keskuudesta. Nimismiehenä toimi usein joku mahtitalonpoika, jonka talo sijaitsi päätien varrella. Hänen apunaan toimivat siltavouti sekä tarvittaessa jahtivouti petometsästyksen johtajana.

Modernin emännän monet roolit

Reetta Niemelä

Olin toukokuussa 1998 Merimaskussa muiden nuorten tutkijoiden kanssa tekemässä kenttätöitä. Ryhmäämme kuului kansatieteilijöitä, arkeologeja ja historioitsijoita. Itse kenttäkurssi oli Turun Yliopiston Kansatieteen laitoksen järjestämä. Tunsimme itsemme hyvin tervetulleeksi Merimaskuun, sillä saimme asua viikon verran idyllisessä Apajan torpassa, joka on kuntalaisten vuokrattavissa oleva virkistysalue. Lämmitimme mainion rantasaunan joka ilta ja grillailimme rannalla.

Kenttätömetodimme oli mennä paikallisten ihmisten luokse keskustelemaan. Kullakin opiskelijalla oli oma aihepiirinsä, tutkimusongelmansa, jota selvitettiin haastattelemalla. Kiinnostuksen kohteet vaihtelivat: käsityöläisyys ja ihmisten sosiaalinen verkosto, merimaskulaisen identiteetti, höyrylaivaliikenne vuosisadan alkupuoliskolla, maatalouden modernisaatio ja selviytymisstrategiat, yhdistystoiminta, jne. Itse olin kiinnostunut modernista emännyydestä. Halusin kuitenkin aiheeseeni muutoksen näkökulman. Siksi haastattelin kahden eri sukupolven emäntiä, niitä jotka olivat olleet "talon päällä" vuosisadan vaihteen ensimmäisellä puoliskolla ja niitä, jotka toimivat ammatissa parhaillaan. Ajattelin, että jos saan selville mikä on muuttunut näiden kahden sukupolven välillä, voin koettaa selittää, mitä maatalouden ja koko yhteiskunnan modernisaatio on merkinnyt emännän ammatille. Tehdessäni haastatteluja ja

varsinkin kun kirjoitin niitä puhtaaksi jatkotutkimusta varten kiinnostuin kuitenkin yhä enemmän siitä, miten emännät määrittelevät itse oman työnsä. Tajusin myös, että oli tärkeää

naarityöhöni ja kertoo nykyemännän monipuolisesta identiteetistä, hänen käsityksistään omista rooleistaan ja omasta elinympäristöstään. Mielestäni emäntien kekseliäisyys, luovuus, sinnikkyys ja rohkeus ovat merkittävässä osassa maaseudun elinkeinojen ja kulttuurin säilyttämisessä ja kehittämisessä.

Emännän työ -mitä se on?

Emännän työhön vaikuttaa suuresti viljelijäperheen elämäntilanne. Huolto- ja hoivatyö kuuluu viljelijäperheissä vielä suureksi osaksi naisille. Huoltotyöhön kuuluu esimerkiksi elinympäristöstä, vaatuksesta ja ruokailusta huolehtiminen, hoivatyöhön lasten, sairaiden, vanhusten tai vammaisten perheenjäsenten hoitaminen ja myös perheen sosiaalisten suhteiden ylläpitäminen. Tällaisten töiden laatu vaihtelee suuresti sen mukaan ovatko lapset pieniä, kuinka suuri huollettavan joukon määrä kokonaisuudessaan on jne. Lisäksi emännät osallistuvat tilan tuotannollisiin töihin kuten karjanhoitoon ja kiireisinä aikoina peltoihin. He myös hoitavat lukemattomia tilanhoitoon liittyviä asioita, esimerkiksi laskujen maksamista, puhelimeen vastailua, tilan töiden suunnittelua jne.

Emännän työ on nykyaikanakin äärettömän kokonaisvaltaista. Samalla, kun itse tekee omia töitään täytyy antaa ohjeita muille ja ottaa niitä vastaan. Usean yhtäaikaaisesti suorittavan työn lomassa pitää jo kyetä suunnittelemaan uutta. Kaiken muun ohella pitäisi emännän löytää aikaa myös omalle vapaa-ajalle

ja virkistymiselle. Emännän ja myös isännän työn tekee erikoiseksi juuri työ-ajan ja vapaa-ajan sekä työpaikan ja kodin välisen rajan hämärtyminen tai puuttuminen.

Vaikka lukemattomat tekniset helpotukset ovat tulleet emäntien avuksi tällä vuosisadalla, ei emäntien työaika kuitenkaan ole helpottunut. Eräs emäntä kuvasi tilannetta valaisevasti: vaikka ruokailijoiden määrä ainakin osan vuotta on pienempi kuin ennen, ruokaa syödään yhtä usein ja emäntä on sidottu ruoka-aikoihin. Tilat ovat muuttuneet omavaraisista talonpoikaistaloista viljelijäperheiden yrityksiiksi ja niillä on kovat paineet tuottavuuden lisäämiseen. Samalla emännät ovat yhä useammin alkaneet käydä tilojen ulkopuolella palkkatyössä ja heidän palkkatulonsa muodostavatkin nykyään tärkeän osan tilojen tuloista.

Emännän työpaikka?

Emännän työpaikka on siis pepeasti ajatellen maatilalla. Kaikki tuvat, joissa sain vieraila olivat käytännöllisesti modernisoituja ja hyvin varustettuja. Useat haastateltavat totesivat, että keittiön varustetaso ja toimivuus olivat ruokahuollon edellytys. Eräs emännistä totesi tuvan muistuttavan lähinnä työmaaruokalaa, jossa tarkalleen sovittuina ajankohtina ateriat odotti valmiina pelloilta tulijoita.

Tuvat eivät kuitenkaan olleet persoonattomia ja niissä oli mielenkiintoisia yhdistelmiä uutta ja vanhaa. Jokainen sukupolvi rakentaa oman tupansa sisustuksen. Talon perinteet kuitenkin olivat näkyvästi esillä juuri tuvassa. Talonpoikaisuuden tai maalaisten perinteiden tunnuksena tuvassa oli suuret, kodikkaat pirtinpöydät tai paikoilleen jätetyt leipävartaat ja räsymatot. Tuvan sisustuksen vaikuttaa emännän maku ja mieltymykset sekä muutovirtaukset ja osittain myös edellisen sukupolven jättämä perintö, silta osin kun sitä halutaan säilyttää.

Tuvan erityisluonteeseen kuuluu muuntuminen tilaisuuksiin joiden ajankohta ja yksityisyys vaihtelee. Toisinaan tuvassa vietetään lasten synttäreitä ja leipävartaat ovat täynnä

serpentiinejä ja ilmapalloja. Toisinaan sinne kokoontuvat Maa- ja Kotitalousnaiset kurssille tai teemailtaan. Ainakin kiireisinä viljelysesonkiaikoina pöydän ääreen kokoontuu syömään ulkopuolisten "palkollisten" työporukka isännän johdolla. Intiimimmäksi tila muuttuu perhejuhlien aikaan tai vaikkapa iltaisin, kun perhe on keskenään tuvassa. Tupa myös muuntuu tunnelmaltaan aivan toiseksi esimerkiksi silloin kun emäntä leipoo perinteiseen tapaan suurta ruisleipätaikinaa ja kun leivät ovat vartaisa kuivumassa tai kun lapset tuovat koulukaveritaan tupaan leikkimään. Kun miehet ovat pelloilla ja varttuneemmat lapset koulussa, emäntä hallitsee yksin koko tilaa.

Työn ja tilan jako

Useimmilla tiloilla vallitsi äärettömän selkeä työnjako. Emännät kertoivat sen olevan käytännön sanelemaa, sillä yksi ihminen ei yksinkertaisesti voinut kunnolla vastata kaikista tilan töistä. Jos isäntä oli lapsesta asti oppinut tekemään pelto- ja metsätöitä ja jos emännällä taas oli vaikkapa kotitalousalan koulutus, oli luontevaa, että emäntä hoiti lapset ja kodin ja isäntä huolehti pelto- ja metsätöistä. Karkea jako useimmilla tiloilla oli edellisen kaltainen ja lisäksi emännät saattoi joko kokonaan tai osittain huolehtia karjasta sikalasta, kanalasta tai navetasta. Jos pihaan kuului puutarha-

viljelyä oli se emännän vastuulla.

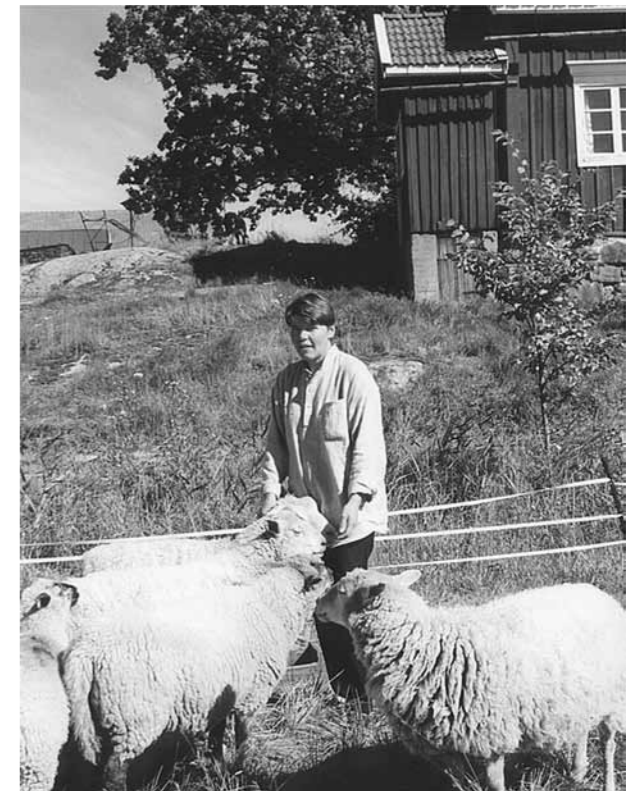
Näin alkaa selkeästi hahmottua tilan pohjapiirros, jossa voisi vaikkapa eri väreillä erottaa isännän ja emännän alueen: Isännän valtakuntaan kuuluvat pellot, työkaluvajat, metsät, tiet, joita hän talvisin auraa ja -työnjaosta riippuen karjarakennukset. Emännän hallitsemaan tilaan taas kuuluu asuinrakennus, hyötypuutarha ja koristeistutukset ja mahdollisesti karjarakennukset. Leikillään moni emäntä sanoi, että jos nainen kerran menee pellolle traktorilla ajamaan saa hän kohta huolehtia viljelystäkin muiden töiden ohella. Työnjaossa voisi siis olla kyse saavutetun aseman ylläpidostakin.

Maaseudun uusien elinkeinojen myötä on tämän päivän emäntä monessa mukana. Maaseutumatkailun myötä ovat emännän tekemät työt lisääntyneet ja päivät usein pidettyneet.

korostaa, että emännys on ammatti siinä missä vaikkapa opettaja tai poliisi. Kaikki haastattelemani emännät tunsivat, että heidän työtään ei tarpeeksi huomoida tai sitä vähätellään, koska se on "pelkkää kotityötä." Tein emännyydestä proseminarityön keuhällä 1999.

Tämä artikkeli perustuu prosemin-

Lehmäkarja on maaseudulla yhä harvinaisempi ilmiö, mutta lampaista näkee entistä useammin. Kannattavaa niiden kasvatus ei ole, mutta monetkin maatilamatkailua harjoittavat talot ovat hankkineet lammaslauman muiden kotieläinten lisäksi pihapiirinsä elävöittäjäksi.

Kahden työn ilo ja vaikeus

Kaikki haastattelemani emännät olivat parhaillaan tai olivat olleet tilan ulkopuolisessa työssä ainakin jossain vaihteessa emäntinä ollessaan. Heillä oli myös kaikilla monipuolinen ja korkea koulutus johonkin muuhun kuin emännän ammattiin. Useimmat olivat hakeutuneet tai suunnittelivat hakeutuvansa työelämään, kun lapset olivat kyllin isoja, esimerkiksi kouluikäisiä. Syitä tehdä oman tilan ulkopuolista työtä on lukemattomia ja ne ovat usein hyvin persoonallisia.

Selkeä syy on rahan tarve. Monen tilan tulot koostuvat osittain emännän tai isännän tekemästä palkkatyöstä. Mutta taloudellinen syy kätkee sisäänsä myös emännän tarpeen taloudelliseen itsenäisyyteen, mahdollisuuteen tehdä omia päätöksiä rahankäytöstä. Yleisin perustelu työssä käymiseen oli kuitenkin tarve ylläpitää ammattitaitoaan, toimia ammatissa, johon oli saanut koulutuksen, halu luoda jokin oman osaamisen alue tilan ulkopuolelle. Monet kokivat suurena rikkautena,

Kiireisenä korjuuajkana on suomalaisen emännän ollut aina ehdittävä myös pellolle. Aiempiä vuosikymmeninä emäntä riensi pellolta laittamaan työvälle ruokaa ja muiden nauttiessa ruokalevosta pihapiirin auringonpaisteessa, emäntä korjasi ruokatarpeet pois ja ryhtyi tiskaamaan ennen pellolle paluuta.

että kahden työn kautta saivat elää rikkaampaa elämää.

Maatilayrityksen ylläpito voi olla raskasta ja huolien täyttämää ja tilan ulkopuolisesta työstä muodostuu henkireikä: työaikana ja työpaikalla huolet on pakko hetkeksi unohtaa. Sosiaalisten kontaktien virkistävä merkitys on korvaamaton. Loputon työ tilalla voi olla yksinäistä.

Haastateltavieni mielestä pelkkä emännän työ on nykyään riittämätöntä, vaikka emännät kuinka luokittelevat itsensä yrittäjäpuolisoiksi. Muut rinnastavat heidän mielestään emännyyden kotiäitinä olemiseen. Tämä asenne heijastuu emäntien elämään huonona omatuntona. Kuvaavaa oli, että emännät kertoivat kokevansa harrastuksikseen toimimisen erilaisissa kunnallisissa tai yhdistysten luotta-

mustehtävissä, jolloin heidän vapaa-aikansakin oli tavallaan yleishyödyllistä ja päämäärähakuista. Vain muutamalla emännällä oli omaan mielihyvään ja rentoutumiseen tähtäviä harrastuksia.

Samalla kun emäntä aktiivisesti toimii useassa paikassa yhtäaikaista hän saattaa tuntea identiteettinsä hajoavan lukemattomiksi osiksi. Hän on samalla vähän ulkopuolinen joka paikassa. Toisaalta hän myös näkee asiat useammalta kantilta. Yksi emännistä totesi viisaasti, että koska hän ei voi täydellisesti asettua palkkatyönsä ammatilliseen rooliin, muttei oikein emännän rooliinkaan on hän todennut, että parasta on olla aina vain oma itsensä!

“Emännän” määritelmä

Kuten jo alussa mainitsin, alkoi minua jossakin vaiheessa kiinnostaa miten emännät määrittivät oman identiteettinsä. Etsin heidän puheestaan emännän ideaalikuva ja erityisesti sitä miten emännät itse sijoittivat oman emännyytensä ideaalikuvaan rinnalle. Useimmat emännät totesivat jo haas-

tulevaisuudessa. Hän on siis muusta yhteiskunnasta riippumaton, eikä hän pöde huonommuutta kotona olostaan. Toisaalta “oikean emännän” elinpiiri on melko kapea; monet työssä käyneet emännät kokivat, että he olivat laajentaneet emännän elinpiiriä ja samalla tuoneet jotakin uutta emännyyteen.

Emännän työn vaatimukset ovat muuttuneet. Nykyaikainen emännuus on tasaveroisena yrittäjäpuolisena toimimista. Emännän ajankäyttö on tehokasta ja sopeutettua koneellistettuun viljelyyn ja karjanhoitoon. Emännyyteen kuuluu osaltaan tilan ulkopuolinen työ ja usean ammatillisen roolin ylläpitäminen samanaikaisesti, jonkinlaisen monimuoto -ammatin luominen. Minun mielestäni haastateltavani olivat loistavasti vastanneet emännyytensä aikaisiin haasteisiin emäntänä olosta.

Työmotivaatio ja jaksaminen
Jaksakseen tehdä työtään ihmisen on koettava oma ammatinsa arvokkaaksi ja tärkeäksi. Emäntien työmotivaatio koostui hyvin monenlaisista asioista.

Tilojen elinvoimaisuuden jatkumisen oli tärkeä asia ja emännät kokivat olevansa osa sukupolvien ketjua. Heidän velvollisuutensa oli varmistaa, että tila säilyisi myös tuleville sukupolville. Nykyiset emännät kokivat selvästi, että heillä oli tehtävä suuremmassa kokonaisuudessa, jota nyt uhkasi EU:n maatalouspolitiikka: “talonpoikaisen kulttuurin” säilyttämisessä.

Vaikka emännät toivat selvästi esiin, että heidän uurastuksena on usein näkymätöntä, eikä siitä saa tunnustusta, ilmaisivat he myös toisenlaista suhdetta työhönsä; työn ilo muodostui oman käden jäljestä nauttimisesta. Esimerkiksi siisti piha oli ilo silmälle. Monet emännät kertoivat pitävänsä kovasti ruuanlaitosta, työnteosta ja järjestelmisistä. Erityisen tärkeä motivaatio oli kuitenkin perheen koossa pysyminen ja rakkauden säilyminen ihmissuhteissa vaikeuksista huolimatta. Lasten kasvattaminen oli merkittävässä osassa heidän elämässään.

Ahti suo antejaan Maarit Lineri

Kiistämättä voi todeta, että Merimaskun ensimmäisiä ammatteja on ollut kalastajan ammatti. Olihan paikkakunta satoja vuosia Maskun pitäjän kalastusnautinta-alue.

Rysänlaskua keväällä. Työssä Jorma ja Jouko Heinonen

Edelleen Merimaskussa toimii joitakin kalastuksella elanton saavia. Yksi heistä on Kaidan saarella asuva Jorma Heinonen. Jorman ammatinvalinta on ollut, jos ei nyt itsestään selvä, niin kuitenkin ymmärrettävä. Säteri-Kaidan tilan poikana hän kertoo olleen mahdollista ajatella toimeentuloa vanhalla tilalla. Säteri-Kaita on ollut saman suvun hallinnassa 1800-luvun alusta lähtien ja elättänyt monet sukupolvet. Maata on viljelty ja karjaa kasvatettu ja tottakai myös kalastusta harjoitettu.

Jo tämän vuosisadan alussa lähti Jorman isoisä suuren rapakon taakse tienaamaan perheelleen parempaa tulevaisuutta. Hän oli Kaliforniassa kaatamassa kuuluisia punapuita ja sai sillä matkallaan kokea vuoden 1908 suuren maanjäristyksen. Isoisä oli niitä harvoja suomalaismiehiä, jotka palasivat matkaltaan takaisin kotomaahan perheensä pariin jatkamaan tilan hoitoa.

Kalastajaksi kantapään kautta

Jorman nuoruuteen ehtiessä oli kuitenkin selvää, että tilasta ei riittäisi elantoa edes yhdelle perheelle saati sitten, jos se olisi pitänyt jakaa

kaikkien osallisten kesken. Niinpä tila on perikunnan hallussa ja Jorma on rakentanut perheelleen omakotitalon Kaidan saaren luoteisrannalle. Ennen päätoimiseksi kalastajaksi ryhtymistään ehti silloinen nuorimies kuitenkin kokeilla erilaisia ammatteja. Hän toimi muun muassa auton apumiehenä, lossikuskinä ja olipa mukana metsähommissakin. Suvussa ei Jormalla sen kummemmin ole

niitä oli yhteensä parikymmentä. Niin tuli kalaa, että parilla moottoriveneellä sai niitä tyhjentää. Vähitellen näytti siltä, että kalastus oli Jorman harjoittamista ammateista kaikkein kannattavin ja niinpä vuodesta 1965 hän on ollut päätoiminen kalastaja. Jorma on alusta asti kalastanut rysillä, verkoilla ja joskus iskukoukuilla. Hänen mielestään onni on, ettei Merimaskussa ole yhtään troolikalastajaa.

Saalista riittää

Tuolloin, kuusikymmenluvun lopulla kalaa meni kaupaksi paljon. Naantalin aukolla saattoi olla parhaimmillaan yhteensä toistasataa silakkarysää. Kaikki silakka, mitä saatiin meni kaupaksi. Suuri osa siitä

ollut päätoimisia kalastajia, isäkin oli enemmän maanviljelijä. Jorma kertoo, että isoäiti yritti hänelle opettaa kalastuksen saloja ja rysän tekoa, mutta hän oli silloin vähän tottelematon pojannaskali, eikä ottanut opetuksesta niin vaarin. Isoäidillä oli tapana sanoa: “Kaik’ ko on luotton tuattu, niistä ei koskan tul’ luatolaissi.” Eipä sillä, ei Jorma niin kovasti arvosta vanhoja oppeja ja tietoja. Hän kertoo, että kerrankin kun hän jo päätoimisena kalastajana suunnitteli laskevansa silakkarysän Säteri-Kaidan rantaan oli setä hänelle nauranut, että laske vaan, mutta ei siitä mitään saa. Monta vuotta siinä sitten Jorma piti rysäänsä ja melko hyvin siitä tulikin.

Kuusikymmenluvun alussa hänellä itsellään oli pari kolme rysää ja isällä, sedällä ja velipojilla rysiiä niin, että Kaidan miehillä

Paunnetta tyhjenetään.

myytiin rehuksi minkkitarhoille ja muuta kalaa ostivat tukkurit torille vietäväksi. Jormakin kertoo kuivaneensa Kaidan kallioilla silakkaa monet kerrat. Kuiva kala oli helpompi toimittaa eikä ollut huolta säilyvyydestä. Silloin, kun ei tunnettu mitään jääkoneita. Jorman mukaan ei enää nykyään voisi kalaa kuivattaakaan kallioilla, kun lokit ovat lisääntyneet niin mahdottomasti, eikä lisääntynyt kesämökkiasutukseen sitä katsoisi hyvällä.

Kalaa tuli joskus niin paljon, että oli pakko rysää tyhjenettäessä päästää osa silakoista pois, etteivät tukehtuneet. Silakka, kun on kovin herkkä laihtumaan ja menemään piloille jos se joutuu olemaan kovin kauan paunetissa.

Aiemmin suosittiin pientä silakkaa ja suuremmat poimittiin erikseen savustettaviksi. Jopa minkkitarhurit olivat niin nirsoja, että särjet, ahvenet ja muut suomukat ostetun rehun joukossa aiheuttivat närää. Monelle turkulaisellekin tuttu Rinna Pitkänen savusti silakkaa Särkänsalmen sillan pielessä ja kauppa kävi.

Ennen troolikalastuksen alkamista ei silakkaa edes saanut ympäri vuoden. Keskipikesällä oli kaikenlaisten kalojen saanti vaikeata, ja jos elokuussa sai silakkaa torille myyntiin siitä sai kymmenkertaisen hinnan. Sodan jälkeen kelpasi särkikin torikalaksi. Vasta troolikalastus on tasoitannut kalojen saantia ympärivuotiseksi.

Silakkaa linja-autokyydillä

Lahna oli toinen haluttu torikala. Silloin laskettiin pikkulahnaksi alle kilon lahna, nyt pikkulahnan koko on alle 1,2 kiloa. Kun vielä viisikymmentä luvun taitteessa myi kauppiaille 1000 kiloa pikkulahnaa sai sillä ostettua 15.000 litraa polttoöljyä, nyt samalla määrällä kaloja saa vain 500 litraa. Jos joku yleensä suostuu lahnaa ostamaan. Niin on kalan hinta pudonnut. Yleensähan käy päivävastoin, että kun tavara vähenee sen hinta nousee. Nyt on Jorman mukaan tavara vähentynyt niin, ettei kannata kalaan lähteä edes joka päivä. Toista oli silloin kolmekymmentä vuotta sitten, kun töitä tehtiin ympäri vuorokauden.

Turkuun kala kuljetettiin yleensä linja-autolla. Vuorobussit kuljettivat tuolloin yleisesti rahtia maaseudulta kaupunkiin ja päinvastoin. Linja-auton perässä oli tavarateline, johon

puiset kalalaatikot lastattiin. Usein, kun auto tuli Iskolasta asti sen teline oli jo Särkänsalmele ehdittäessä täynnä. Ei auttanut kuin lastata laatikot auton kattotelineelle. Varmastikaan ei auto ollut kovin kaunis näky Turun linja-autoasemalle ajaessaan, kun matkan varrella oli kaloista valunut vesi noroina pitkin auton kylkiä. Joskus, kun oli ollut kaikilla oikein hyvä saalis niin oli auton kattokin jo lastattu täyteen. Silloin ei auttanut kuin nostella laatikot auton sisälle, takaosaan tupakkakopin oven eteen. Joskus joku kyllä valittikin, kun kalavesi virtasi ylä- ja alamaissa pitkin auton käytäviä. Kaikki sen tiesivät, että se oli tärkeä lasti.

Rysän teko on taidetta

Verkkokalastusta ovat monet kesämökkiläisetkin harrastaneet, koska valmis verkko on helppo käydä kaupasta ostamassa. Vannerysiäkin kaupoissa näkee myynnissä, mutta

Rysä nostetaan ylös kesä - heinäkuussa

varsinaisia avorysiä ei niin vain mennä metritavarana ostamaan hyvinkään varustetusta kaupasta.

Rysän valmistus alkaa jo siitä, että ensin päättää paikan, mihin aikoo rysän laskea. On tiedettävä veden syvyys, pohjan muoto ja päätettävä kuinka ison rysän aikoo tehdä. Sitten hahmotellaan vähän paperille muotoa ja lasketaan tarvittava materiaali. Kaikki on parasta laskea tarkkaan, sillä pieneenkin rysään menee verkkoa 50-60 kiloa ja tunteja sen valmistamiseen noin parisataa. Hintaa sille kertyy, vaikka laskisi oman tuntipalkansa olemattoman pieneksi jopa

20.000-40.000mk. Se tulisi monen huviveneilijän ottaa huomioon hurjastellessaan saaristossa.

Näin maallikkona on vaikeata kuvitella, miten niin suurta kappaletta voi käsitellä ilman, että se täytyisi saada levitettyä kokonaisena eteensä. Naisena ajattelee heti, miten vaikeata olisi leikata mekkoa pitämällä kangasta vain sylissä ja siitä saksimalla saada aikaan jotakin. Niin vain tekee kalastaja rysänsä. Mutta Jorma sanoo, että siinä on vain yksi ero; hänellä ei jää hukkapaloja niin kuin naisväellä tuppaa jäämään puseroita leikkellessään. Tosin hänkin myöntää, että vuosien kokemuksella se häneltä sujuu.

Sillä vuosien kokemuksella hän leikkelee verkosta siipiverkot, laatikon eli paunetin, kastelin, nielun ja lopulta aitaverkot.

Kaikki on tarkkaan laskettua ja huolellisesti valmisteltua. Täytyy

tietää, että verkko käytetään aina pystysuunnassa. Verkkoa ei voi katkoa miten sattuu, vaan jokaiselle palalle täytyy löytyä käyttö. On tiedettävä katkaiseeko verkon suoraan vai vinotain silmien suunnassa. Molemmat tavat tarvitsevat omanlaisensa jatkotavan. Jorma sanoo, ettei isonkaan rysän teko vaadi suurta tilaa. On hän tehnyt kerran sellaisen olohuoneessa istuenkin. Verkon toinen pää vain Chippendale -pöydän jalkaan kiinni ja siinä se syntyi. Lopuksi kaunis valkoinen ja "siisti" rysä kastetaan bitumilakkaan. Sen jälkeen se on vasta valmis vietäväksi merelle.

Kotiseutuni - Merimasku

Olen aina pitänyt Merimaskua kotikuntanani. Täällä on meri lähellä ja metsää riittää. Kesällä olen usein kalastamassa ja veneilemässä pienillä kallioilla joita on meressä. Yleensä jään niiden päälle kalastamaan, koska niillä on paljon kaloja. Talvella meri on kokonaan jäässä. Jään päällä voi kulkea pitkiä matkoja ja jäädä pilkille tai jäädä johonkin pieneen saareen.

Käyn usein metsässä kävelyllä, koska täällä on paljon metsää. Metsässä on paljon pieniä lammi-koita, outoja kivikoita ja suuria kallioita. Kallioissa on paljon pieniä luolia ja halkeamia, joita mökkiläiset käyttävät kaatopaikkoina. Metsässä on myös pari tornia ja yksi hylätty talo.

Merimaskussa on eräs järvi nimeltä Taattistenjärvi. Se on erittäin likainen, mutta sitä yritetään puhdistaa. Täällä on maaseutua ja

tiheää asutusaluetta.

Merimasku sijaitsee enimmäkseen saarella nimeltä Otava, (joka on Suomen viidenneksi suurin) mutta osa on mantereen puolella. Saari on niin suosittu, että

asuntomessujen aikaan täällä kävi jopa karhu. Joka kesä Merimaskussa on Suvisoudut.

Täällä on lossi ja Särkänsalmen silta. Lossia täällä ei enää kauaa ole, sillä sen tilalle tulee silta, sen nimestä ei ole vielä tietoa. Särkänsalmen sillan kohdallakin on joskus aikoja sitten ollut lossi. Merimaskussa on pari kauppa, vene- ja kalasatama, vanha puukirkko, ravintola, Käsityöpankki, baari, osuuspankki ja koulu.

Koulussa on 8 opettajaa ja noin 130 oppilasta, sekä väestönsuoja, punttisali ja tietokonehuone, jossa on 8 tietokonetta. Eli ei tämä niin pieni paikka ole!

Tehnyt: Kaarle Vuorenmaa

Minä ja Merimaskiu

Hei! Olen 11-vuotias tyttö Merimaskunkoulusta viidenneltä luokalta. Olen muuttanut tänne puolitoistavuotta sitten ja olen ihastunut Merimaskuun. Rakastan tätä paikkaa siksi, että täällä on todella kauniit metsät, lämpimät kesät, meri on lähellä ja täällä on ystävällisiä ihmisiä.

Täällä on myös pieni kauppa Ruusumo. Jos me tarvitaan jotain, mennään vain Ruusumolle eikä tarvitse lähteä Naantaliin sillä sinne on aika pitkä matka. Täällä oli ennen toinenkin kauppa, mutta se valitettavasti lopetettiin. Täällä on Taattisten tila, jossa on paljon eläimiä: koiria, kissoja, hevosia ja lampaita. Taattisten tila on matkailutila. Parasta minusta siellä on käydä ratsastaminen.

Minun kotini lähellä on Kaasavuori. Joskus kun meille tulee vieraita me viemme heidät sinne retkelle, sillä sieltä on upea nä-

kymä saaristoon. Meillä on kiva naapuri Heikki. Hän vie meidät kesäisin veneellään usein retkelle saaristoon uimaan. Kerran Heikki vei meidät muinaistulien yöhön Apajalle. Kun tulimme pois näimme paljon tulia pitkin matkaa. Se oli prinsessa Dianan kuolinyö. Vieraidemme mielestä lossi on nähtävyys, sillä niitä ei ole paljon Suomessa. Lossin lähellä on Rantamakasiini, jossa pidetään näyttelyitä. Kesällä sen terassilla pidettiin kerran viikossa iltatoria. Minäkin olin siellä myymässä monta kertaa. Tässä on vasta osa syistä miksi tykkään asua Merimaskussa, mutta jos rupeaisin kertomaan ne kaikki, niin siinä menisi päiväkausia, siksi sanon sen vain näin lyhyesti: Merimasku on super-hyper-upean ihana paikka asua.

kirjoittaja: Unna Äkäslompolo

Astiatehdas Amerikasta

Maarit Lineri

Nykyajan ihmiselle sana astia tuo heti mieleen posliinin, muovin tai teräksen. Harvapa ajattelee, että astia voi olla myös puuta.

Suomalaiset ovat aina eläneet metsässä ja metsästä. Jo satoja vuosia sitten tutkimuskäijäijät kertoivat kuinka suomalaiset tekevät asumuksensa metsästä kaatamistaan puista, nälkävuosina lisäävät puista saamaansa peltua leivän joukkoon ja valmistavat koivun tuohesta jalkineet ja kontit. Noiden lisäksi suomalaiset ovat valmistaneet lähes kaikki tarvekalunsa metsän antamista materiaaleista. Monikaan ei ole edes ajatellut, että suomen sana "lautanen" tarkoittaakin kirjaimellisesti "pieni lauta". Siis astiat olivat myös puuta.

Kaikki säilytysastiat pienestä voirasiasta suureen viljavakkaan valmistettiin mäntypuusta. Koko Vakka-suomen alue olikin jo keskiajalta lähtien hyvin kuuluisa korkealuokkaisten vakkujen (astioiden) valmistusalue. Kuuluisaa

Kalanti-väylää pitkin on vakkoja toimitettu aina Etelä-Eurooppaa myöden - milloin tyhjänä, milloin suolakalaa täynnä. Keski-Euroopan suuret katoliset maat tarvitsivat suunnattomia määriä kalaa perjantaisiin ruokapöytiinsä. Rannikkoalueilla myös omat kalastajat tarvitsivat suolakalalleen säilytysastioita. Vakoilla oli siis kysyntää. Kysyntä jatkuikin satoja vuosia aina siihen asti, kunnes muovi alkoi syrjäyttää puun käyttöä.

Tulipalo Amerikassa

Merimaskulaisen Kauko Tammelinin isä John Tammelin perusti yhtiökumppaniensa kanssa "Tammisaaren Saha ja Astiatehdas" -nimisen yhtiön paitsi toimittamaan sahattua puutavaraa, myös valmistamaan eri kokoisia silakanelikkoja. Kauko Tammelin harmittelee, että hän talon päärakennusta korjatessaan muutama vuosikymmen sitten hävitti vintiltä sahaa koskevat paperit. "Ei sitä silloin ymmärtänyt, että niillä olisi jotain arvoa. Nyt vasta vanhempana ymmärtää miten paljon historiaa siinäkin meni hukkaan."

Jonkin verran Kauko sentään muistaa sahan toiminnasta, vaikka hänen alkuvuosina olikin aivan pieni poikanen vielä. Saha oli alun perin Lempisaaren kartanon saha Amerikka-nimisellä saarella. Sen rakennukset olivat komeita, oikein tiilestä valmistettuja. Saha kuitenkin paloi ja sen omistaja ei enää jostain syystä halunnut jatkaa, vaan se myytiin. Kaukon isä, jolla kuulemma oli vähän sellaista "liikemiehen vikaa", kuten Kauko sanoo perusti uuden yhtiön Frans Tammelinin ja Karl Pihlmanin kanssa ja osti sahan. Kaukon muistaman mukaan saha olisi ostettu vuonna 1916. Sahan nimeksi tuli "Tammisaaren Saha ja Astiatehdas". Tehdas siirrettiin Amerikasta Tammisaaren rantaan.

"Haalarimies" ja "kärräri" -monenlaisia tarvittiin

Sahalla oli tilastokirjan mukaan vuonna 1919 30 hevosvoiman höyrykone ja 12 työntekijää. Tehdasrakennus oli kaksikerroksinen. Ylemmässä kerroksessa työskenneltiin ja siellä sijaitivat myös sahan koneet, ja siellä tehtiin työt. Alempi kerros oli matala, juuri ja juuri miehen korkuinen tila, jonne ylhäältä putoilivat purut ja lastut. Ko-

nehallin katossa oli suuri akseli, jota höyrykone pyöritti. Akselista tuli alas useita hihnoja pyörittämään erilaisia koneita. Siellä oli raamisaha, särmäyssirkkeli, höyläkone, teroituskone. "Teroituskoneen lähelle ei lapsilla ollut mitään asiaa", muistaa Kauko. Myllyn puolelle meni kolme hihnaa. Hihnat olivat niin sanottuja kamelinkarva-hihnoja tai pellavakankaisia hihnoja. Kamelinkarva-hihnat olivat lujempaa tekoa ja kestivät kauemmin.

Tammisaaren Saha ja Astiatehdas oli edistyksellinen työsuojelun alalla, sillä Kauko kertoo, että kaikki hihnat oli

Sahalle johtaneen tien varressa oli "kasöörinä" eli isännöitsijänä toimineen Karl Pihlmanin perheen asuinrakennus.

suojattu lankuilla. Myös siinä oli saha huomattavasti aikaansa edellä, että tupakan poltto oli saharakennuksessa ankarasti kielletty. Tosin syy ei tuolloin ollut sama kuin nykyään työpaikoilla.

Näiden varotoimien ansiosta ei Tammisaaren sahalta sattunutkaan yhtään vakavaa onnettomuutta. Pie-nempiä haavereita kuitenkin sattui, sillä höyrykoneesta huolimatta monta työvaihetta tehtiin käsin. Yksi suuri käsityönä suoritettu työ oli "ripojen" katkaisu. Kauko muistaa ainakin Jaakko Suomisen katkoneen kirveellä tukista jääneitä kanttirimoja sopiviksi paloiksi höyrykoneen pesässä poltet-

taviksi. Yksi tarpeellinen työntekijä oli myös kärräri, joka vei katkaistut ripat pinoon kuivumaan ja myös kärräsi pois alakerrasta purut ja lastut. "Haalarimies" oli myös yksi tärkeimmistä miehistä sahalta. "Haalarin" oli oltava hyväkuntoinen ja vahva sekä mielellään myös melko suuri mies. Hän "haalasi" puut kasaan rannassa joko kesäisin vedestä taikka talvella jäältä, keräsi ne nipuksi, sitoi kettingin nippuun ja veti vinsillä ränniä pitkin puut ylös sahattaviksi. Sahuri antoi hänelle ohjeet, minkä kokoista tukkia milloinkin sahataan ja hänen tuli etsiä sopivat tukit vinsattaviksi ylös.

Höyryn voimaa ja käsityötaitoja

Nurmen isä ja pojat olivat vakituisia työntekijöitä sahalta. "Mustike-Ville" kuten isä -Nurmea nimitettiin oli sahan asentajana. Hän huolsi koneet

Tamsaaren rannassa on sahasta muistona enää höyläkoneen jalustan rippeitä. Kuvassa olevan kiuseen takana sijaitsee itse höyrykone ja vasemmalla oleva pelto oli sahan lautatarhaa ja kenttää. Kuvaaajan selän takana sijaitsee mylly. Siitä on rannan kalliolla vielä muistona hevosten sitomiseen käytettyjä kalliota iskettyjä renkaita.

luttautui rakennusmestariksi ja toimi sotien jälkeen Rakennushallituksessa. Kaikki työntekijät olivat merimaskulaisia miehiä. Kauko muistaa ainakin Laaksosen, Käyrän torpan isännän ja Danskilan rannasta Lindströmin.

Pääasiassa miehet työskentelivät sahalta, mutta kätevimmit miehet tekivät astioita. Astian teko ei ollut äkkinäisen miehen hommaa, sillä siitä oli tultava paitsi tarkalleen oikean kokoinen, myös tiivis. Yleensä ei tekemässä ollut kuin yksi mies kerrallaan ja Kauko muistelee, että suurimmaksi osaksi tekijöinä olisi ollut juuri Nurmen poikia.

Kruunattuja silakanelikkoja

Mies valmisti astian alusta loppuun asti täydelleen käsityönä. Esimerkiksi vanteina käytetyt vitsakset tulivat valmiina nipuissa, mutta ne oli käsin puukolla halkaistava.

Astioita ei vuoden mittaan valmistunut kuin muutama sata. Tarpeellisia ne kuitenkin olivat, sillä niitä haettiin Iniöstä ja Korppoosta asti ja vieläpä niin kauas kuin Saksaan niitä toimitettiin. Muistaapa Kauko, että vielä muutama vuosi astiatehtaan lopettamisen jälkeenkin tuli Saksasta edelleen kirjeitä tehtaalle.

Astiatehdas valmisti eri kokoisia

silakanelikkoja. Oli nelikko, puolikas ja pikkunelikko. Kauko arvelee, että valmistus tapahtui tilausten mukaan, sillä astioita ei myyty missään markkinoilla, vaan kalastajat ja muut tarvitsijat kävivät ne itse noutamassa. Astioiden koko oli tarkoin määrätty, ja siksi valmistuneet nelikot tarkastettiin ja leimattiin, "kruunattiin" joka vuosi. Kruunun määräämä virkamies tuli Turusta kerran vuodessa leimaamaan astiat ja samalla hän tarkasti kaikki pitäjän vaa'at ja mitat. Tarkastaja työskenteli ja majoittui Tamsaareissa ja siitä on vanhan rakennuksen kuistin seinillä ja ovissa vielä muistona leimaraudan kokeilun jälkiä. Kauko kertoo, että kerran kun virkamies oli talossa, hänet määrättiin kääntämään astiat varaston hyllyllä sitä mukaa, kun kruunun virkailija sai ne leimatuksi. Astiat nimittäin leimattiin aina kahden puolen. Kauko muistaa asian hyvin siksi, kun hänellä oli juuri silloin jalka poikki ja hänen isänsä ja Frans-setänsä kantoivat hänet sahalle ja hän joutui kontaten kulkemaan astiarivillä pitkin.

Muistoja vain

Saha kävi viitena päivänä viikossa. Tors-taisin eivät sahan koneet pyöriineet, sillä silloin oli myllypäivä. Höyrykoneen voima ei riittänyt pyörittämään yhtä aikaa sahan koneita ja myllyä, siksi saha pysäytettiin. Silloinkaan ei kuitenkaan työntekijöille tullut ylimääräistä vapaapäivää, sillä huoltotöissä, siivouksessa ja muissa järjestelyissä kyllä riitti töitä. Sunnuntaisin oli kaikilla yhteinen vapaapäivä. Sydänke-

sällä ei metsää kaadettu eikä myöskään saha ollut toiminnassa. Se järjestely sopi kuitenkin varmasti työntekijöillekin, sillä kaikki he olivat jostakin lähialueen pienistä taloista ja torpista ja niissä riitti miehille omiakin töitä. Talven 1917-18 saha oli myös suljettuna.

Lamavuodet 1930-luvun alussa vaikuttivat myös Merimaskussa. "Tammisaaren Saha ja Astiatehdas" ei enää kannattanut vaan se lopetettiin vähitellen. Siitä ei enää ole muistona kuin höyläkoneen jalustan jäänteet Tammisaaren rannassa ja Kruunun virkamiehen jättämät leimat vanhan talon susioissa. Vaikka enää eivät kalastajat astioita suolakalansa varten tarvitsekaan, niin kauniille puuastioille olisi varmaan vieläkin käyttöä.

Kruunun virkamiehen jättämiä polttomerkkejä vanhan rakennuksen ovissa.

suurehkon summan anastuksesta ja oli ihan varma vielä siitä, että rahat oli vienyt kyläilemässä ollut ulkopaikkakuntalainen pariskunta. "Myöhemmin hän sitten soitti ja perui koko jutun. Eihän sitä aina voi hei aamulla muistaa jos on rahansa hävinnyt vaikka korttipelissä", naurahtaa Ville. Toinen varsin hullunkuriselta tuntuva tapaus on sattunut lokakuussa -56. Selvyttä siinäkin ei tapahtumiin saatu, mutta selvin päin tuskin raavaille miehille moista sattuisi. Ilmoituksen tekijä kertoi kahden miehen tuoneen kaksi matkalaukkua Nousiaisten Osuusmeijerin pesulasta. "...joista laukuista toinen, väriltään ruskea ja kooltaan 70x45cm oli matkalla tuntemattomalla tavalla hävinnyt ja joka sisälsi ainakin 13 kpl pöytäliinoja, 8 lakanaa ja 17 kpl tyynyliinoja, elikä omaisuutta yht. n. 30.000 arvosta." Kirjan sivuun on merkitty huomautus: "Tavarat löydetty ja palautettu omistajalle." Mahtoivat saada miehet pyyhkeitä pesulareissulta palatessaan.

Pientä naapurusten välistä käihinää sattui tuolloinkin ja siitä kertoo myös pari varsin huvittavaa tapausta. Illalla yhdeksän aikaan on mieshenkilö ilmoittanut naapurinsa heittäneen häntä puulla päähän niin, että siihen oli tullut pieni ruhjevamma. Edelleen kertoi mies, että asian johdosta syntyi käsikähmä, jossa taasen toiselle osapuolelle oli tullut viiltohaava. Konstaapeli Sahlstén oli lähtenyt tapahtumapaikalle ja kirjoittaa myöhemmin: "Mennessäni tapahtumapaikalle suoritin tutkimuksen, sekä vein asianosaiset Naantaliin lääkärin sidotavaksi." Tähänkin tapaukseen Ville naurahtaa ja kertoo, että kyseiset henkilöt joutuivat aina silloin tällöin käihinään keskenään. Tämän tapauksen asianosaiset näyttävät sopineen. "Olihan näitä joitakin, jotka tekivät silloin tällöin jotain pientä jäynää toisilleen. Yksikin naishenkilö teki aika ajoon veljelleen pientä kiusaa. Kerrankin tuli ilmoitus kuusiaidan tarvelemisestä." Kyseinen tapaus löytyykin päiväkirjan lehdiltä. "...pensasaitaa oli vahingoitettu taittamalla siitä oksia. Paikalla suorittamassani tutkimuksessa totesin, että k.o. aidasta

oli katkaistu 18 oksaa ja johti paikalta naisen jäljet ..." Jäljet siis johtivat suoraan 'Syltityhtealle' ja vieläpä löytyi yksi taitetuista oksista talon seinustalta. Mitään hyötyä moisista kiusanteoista ei tekijälle koitunut, mutta kaipa hän sitten sai jonkinlaisen mielenrauhan niitä keksiessään.

Ville kertoo yhden tapauksen, mikä todistaa, että hoppuili ja kiire ovat todellakin pahasta. "Merimaskun kirkolla oli ulkopaikkakuntalainen mies käymässä ja kun hän sitten halusi lähteä kotopuoleen hän soitti itselleen taksin. Taksi ei kuitenkaan miehen mielestä tullut riittävän nopeasti, vaan hän tilasi toisen. No sitten kävi niin, että ensin tilattu taksi ehti kuitenkin paikalle ja poimi miehen kyytiinsä ja auto lähti ajamaan kohti Naantalia. Samaan aikaan kuitenkin oli jo toinen taksi tulossa Särkänalmen lossilta kirkolle päin. Siihen aikaan jostain syystä oli tapana ajella maanteillä kovin keskellä tietä ja niin ajoivat nämäkin taksit. Taattisten maitolaiturin kohdalla olleen mäennyppylän laella miehen molemmat taksit sitten paukuttivat yhteen. Hoppu loppui sillä kertaa siihen."

Kirkkoherra Nurmi, nimismies Veikko Loijoki, konstaapelit Viljo Sahlstén sekä Paavo Muurama konstaapeli Pentti Rannikon haudan äärellä.

"Varsovan laulua" etsimässä

Paljon löytyy konstaapeli Sahlsténin päiväkirjasta mielenkiintoisia kertomuksia menneeltä ajalta. Kuuluisan pirtupitäjän kupeessa kun eletään, en malta olla kysymättä Viljo Sahlsténiltä hänen tietojansa pirtutrokareista. Hän kertoo, että Merimasku siinä suhteessa jäi vähän syrjään, kun yleensä laivat purkivat lastinsa Rymättylän vesille laivareittien läheisyyteen. Kerran on merkintä tammikuulta 1956: "Olin konst. Muuraman kanssa Rymättylän Krampin saarella, jonne oli edellisen

yön aikana ilm. muk. Tullut viinalasti. Suoritimme taloissa tiedusteluja sekä kuljimme koko saaren ympäri, mutta mitään jälkiäkään ei tavattu, Muurama ilm. asiasta LP:lle ja merivartiostolle, sekä myös nms:lle." Sitten Ville kertoo tapauksen, jolloin hän oli hävittämässä Hunkerin saarella pontikkatehdasta. "Tehtailijat" olivat valinneet seurakunnan saaren ilmeisesti sen rauhallisuuden tähden. "Ei sitä olisi muuten huomattukaan, mutta naapurit tekivät ilmoituksen, kun huomasivat outoa liikehdintää. Vene oli niin hyvin kätkeyty kaislikkoon, ettei yhtään näkynyt. Se oli niin siisti ja hyvin rakennettu pontikkatehdas. Polttopuutkin oli niin kauniisti pinossa ja pressu 'tehtaan' päällä." Sitä Ville vaan harmittelee, että valokuva minkä hän silloin otti epäonnistui. "Se olisi ollut mukava muisto." Ville kertoo, että valmista tavaraakin siellä jo oli kymmenen litraa, ja mäskiä niin, että ainetta olisi tullut 60 litraa yhteensä. Kun hän vei sen Turkuun tutkittavaksi ei meinattu uskoa, kun selvisi, että pontikka oli 84%:sta. Kiinni jääneet turkulaiset tehtailijat selittivät, että kun on niin pienet eläketulot niin pitää jotain tehdä lisäksi.

noissa. Jokavuotiset henkikirjoittajan tarkastukset kuuluivat edelleen rutiini-tehtäviin samoin kuin käräjäoikeuden ovimiehen tehtävät Turun Vähä-Väkisten talossa. Hirvivahinkoilmoitusten vastaanotto ja tarkastus jäi myös vielä silloin paikalliselle poliisille. Niitä Ville kertoo olleen Rymättylässäkin vuosittain puolen sataa.

Lopulta 31.12. 1979 pitäjänpoliisi

sai kokonaan väistyä Merimaskusta.

Monessa on Ville ollut mukana myös Merimaskun kunnalliselämässä. Peräti kolmekymmentä vuotta vierähti valtuustossakin. Tällä hetkellä kaikkein tärkeimmäksi työkseen hän mainitsee kuitenkin sotaveteraanityön. Se on vuosia ollut lähellä Villen sydäntä ja nyt kun veteraaneja julkisesti arvostetaan se työ tuntuu varmaan vielä

koskettavammalta. Siinä työssä Ville on henkilökohtaisestikin arvostettu, sillä hän on toiminut jo 14 vuotta Naantalin Seudun Sotaveteraanien puheenjohtajana. Sen ajan, minkä tältä työltään ehti assessorin arvonimen saanut Viljo Sahlstén käyttää väliin melkein ammatiksi muodostuneeseen kalastusharrastukseen ja pitää kuntoaan yllä sauvakävelyllä ja hiihdolla.

KALEVALA 150 VUOTTA

- Kalevalaesitys Kollolan pihalla ja näyttely kahviossa

Mieleni minun tekevi, aivoni ajattelevi lähteäni laulamahan, sadani sanelemahan.....

Oi on vanha Väinämöinen! Tehkäämme sula sovinto ... Teen minä sulan sovinnon, ei neittä väellä vieä, vastoin mieltä miehelähän ...

Noin kuulin saneltavaksi, toisin tutkaeltavaksi: "Eipä koski vuolaskana laske vettänsä loputen, eikä laulaja hyväinen laula tyyntä taitoansa. Mieli on jäämähän parempi kuin on kesken katkema-han." Niin luonen, lopettanenki, herennenki, heittänenki.

Kalevalan kansan kansanuskemukset kotijumalasta ja -haltioista sekä niille uhraamisesta, myös kansanlääkintä ja kalliomaalaukset esillä näyttelyssä.

Merimasku-Seura toivottaa kaikille merimaskulaisille ja muille yhteistyökumppaneilleen :

Hyvää Joulua ja Onnellista vuotta 2000.

Kiitämme kaikkia työtämme tukeneita

KAKSI KÄTTÄ JA AHKERA VAIMO

Melkein suoraan Turusta synnytyslaitokselta, pieni lapsi mukanaan saapui kaksi lähes pennitöntä nuorta Merimaskuun vuonna 1962. Aina kun vain oli ylimääräistä rahaa ollut, oli mies vuosien mittaan keräillyt itselleen työkaluja. "Pientä pääomaa tulevaa varten", kuten hän nyt sanoo. Vaimo nimitti sitä "verstas villitykseksi".

Lehdessä oli ollut ilmoitus auto-
korjaamon myynnistä Merimaskussa. Yhdessä päätettiin sitten lähteä yrittämään. Vaimo ei edes sanonut itselleen irti työpaikastaan, vaan päätettiin, että pari vuotta kerätään kokemusta ja sitten palataan joko häntä koi-
pien välissä takaisin, tai jos täällä onnistutaan perustetaan suurempi ja parempi yritys ihmisten ilmoille. Pari vuotta on nyt muuttunut jo lähes neljäksikymmeneksi vuodeksi maatalousteknikko Pentti Lastuselle ja hänen Ester -vaimolleen.

Vielä 60 -luvun alussa Merimasku oli todella syrjäseutua ja mantereen puoli eritoten lähes korpea. Pentti Lastunen kertoo, että siihen aikaan uudet tulijat olivat todella harvinaisen tapaus. Niinpä hän sanookin, että he olivat kuin "apinat tarhassa". Ei siinä tarvinnut mainostaa itseään, kaikki olivat heti uteliaita tietämään, minkä sortin tekijä se uusi tulokas oli. Koneita ja laitteita ei edellinen omistaja ollut jättänyt korjaamolle. "Ei siellä ollut kuin vanhoja, tyhjiä maalipurkkeja", muistelee vaimo. Ester Lastunen on vilkas ja puhelias, sellainen toimen ihminen. Pentti taasen enemmän mietiskelevä, harkitseva ja rauhallinen. Molempia ominaisuuksia on varmaan vuosien mittaan tarvittukin yhteistä yritystä pyörittäessä. "Alusta asti on Ester osallistunut töihin sen, mitä lapsilta ja kodinhoidolta ehti", sanoo Pentti. Niin nytkin, kun menen heitä jututtamaan on Ester Lastunen pihalla smirklaamassa sylinterejä niin, että kipinät vain sinkoilevat. Ester on kuulemma sitä mieltä, että ei ne miehet sellaisia jaksa tehdä.

Talikon piikit testinä

Alkuun he olivat Esterin kanssa aivan kahden. Asuntona oli samalla tontilla sijaitseva mökki ja pihapiirissä oli vielä sauna ja puuliiteri. Ester kertoo,

Tästä kaikki alkoi. Samassa pihapiirissä oli asuinrakennus, sauna, kanala ja korjaamohalli. Kuvassa oikealla oleva matalampi osa on alkuperäistä, vanhaa rakennusta.

että kaikki oli ympärillä muuten ihan vihreätä, vain pienet polut kuljivat mökiltä saunalle, puuvajalle ja korjaamolle. Silloin hän ajatteli, ettei täällä ole tehty paljoakaan töitä, kun ruoho kasvaa niin kovin. Töitä kuitenkin alkoi vähitellen tulla. Ensimmäisiä töitä oli talikoiden katkenneiden piikkien hitsaus. "Se oli ikään kuin testi isänniltä", kertoo Pentti. Hän selittää, että se joka osasi talikon piikit hitsata siten, että ne kestivät murtumatta se oli ammattimies. Pian kulki kylällä tieto osaavasta korjaajasta. Töitä alkoi tulla vähitellen paitsi omasta pitäjästä, myös Rymättylästä ja Askaisista ja muistakin ympäristöpitäjistä.

Vaimo huolehti kasvavasta poikajoukosta, hoiti alusta asti korjaamon paperisodan ja osallistui myös muihin töihin. Ester siivosi korjattavana olleet autot ja pesi miesten haalarit käsin. Pyykkivesi nostettiin pihalla olevasta kaivosta, mutta ruokavedeksi siitä ei ollut. Esterillä oli aamuisin tapana pistää leipätaikina nousemaan sillä aikaa, kun hän haki ruokaveden kolmen kilometrin päästä. Työtä riitti molemmille.

"Pympy" parka

Pentti kertoo tarinan, miten hän Turusta hankki ensimmäisen hitsauspöydän. "Meillä oli sellainen kaksiovinen Ifa -merkkinen auto. Se oli ihan tavallinen henkilöauto ja kaiken

lisäksi vielä vaaleanpunainen. Kaupat tuli tehtyä ja myyjä kysyi, millä minä sen saan kuljetettua. Sanoin, että on minulla auto tuossa kulman takana. Olisi sillä varmaan naurua piisannut, jos olisi nähnyt sen auton. Siihen se vaan mahtui, kun oikein sovitti." Vaimo harmittelee vieressä: "...kun tuli niin kaunis auto pilattua semmoisissa. Sillä oli oikein nimikin; 'Pympy'. Kaikilla meidän autoilla on ollut nimi."

Ensimmäisenä keväänä kertoo Pentti oppineensa yhdestä virheestään. "Isännät kyselivät kevättalvella, että kai sinä sitten laitat meidän traktorin kuntoon, kun kevät lämpää. Tuli siinä luvattua noin viidelle isännälle, enkä ajatellut, että ilmahan se lämpiää yhtä aikaa näin pienessä pitäjässä. Sitten ne olivatkin kaikki samalla kertaa tuossa korjaamon ovella. Tuli tehtyä ympäröiväitä päiviä, mutta tein, kun olin luvannut." Silloisella 'Lastusen Korjaamolla' alkoi olla töitä ihan mukavasti. Korjaamisia riitti, mutta Penttiä kiehtoivat koko ajan koneiden suunnittelu ja kehittäminen. "Minua ei mikään ärsytä niin, kuin työn tekeminen hankalalla tavalla", sanoo Pentti. Niinpä hän alkoi vähitellen kehittää erilaisia parannuksia jo olemassa oleviin maatalouslaitteisiin, mutta myös keksiä ja valmistaa aivan uusia. Syntyi muun muassa nosto-

lavasovitteinen 'Mini Jurnu' -niminen sokerijuurikkaan korjuukone, sekä muita kasvinviljelyyn liittyviä erikoiskoneita, kuten työnnettävä kurkunkylvinkone.

Kova paikka

Samaan aikaan, kun Lastusen Korjaamolla lisääntyi oma tuotanto, lisääntyi myöskin isäntien itselleen hankkimat hitsausvälineet. Pentti näki selvästi, että hänen palvelujaan ei enää tulevaisuudessa kovin paljoa tarvita. Niinpä hän ryhtyi kannustamaan isäntiä opettelemaan ainakin yksinkertaisimpien hitsaustöiden tekemisen itse. "Monia, monia isäntiä olen opettanut hitsaamaan", hän sanoo. Hänellä oli selkeä raja mielessään: "Sitten, kun Mälsälään hankitaan hitsauskone, sitten loppuu korjaustoiminta. Se oli pakon sanelema päätös. Oli pakko ajatella

Tässä ollaan nyt. Uusi uljas konepajahalli on noussut entisten läheisyyteen

omaa toimeentuloaan. Silloin jo olin sitä mieltä kuin vielä tänäänkin, että uuden tekeminen on aina kannattavampaa kuin vanhan korjaaminen. Ainakin näin yrittäjän kannalta." Pentti on vieläkin kovasti pahoillaan siitä, että hän silloin aiheutti monelle isännälle harmia päätöksellään. "Se oli kova paikka, se on vaivannut minua vuosikaudet. Moni ei asiaa meinannut millään uskoa ja ymmärtää. Muutenkin tein niiden omien tuotantojen kanssa kaksitoista tuntia päiviä, ei siihen enää saanut mahtumaan toisten töitä, vaikka kuinka hyviä ystäviä olisi oltu."

Keksinnöt alkavat

Juurikkaan viljely oli 60 -luvulla melko uutta Suomessa. Ja aluksi se oli hankalaa sen vaatiman harvennuksen tähden. Juurikas iti ja kasvoi lähes yhtämittaisena tuppaana koko rivin pituudelta ja sen harventaminen oli työlästä ja raskasta. Naantalin Sokeritehtaalta tuli pyyntö, että Pentti Lastunen kehitteli koneen, jonka kyydissä ollen voisi harventaja työskennellä. Sitten vielä Risto Vuoremaa keksi, että siinä voisi olla päällä lava, jonka päällä maaten voisi harventaja työskennellä. Sitä rakennettiin ensin salaa iltaisin ja peitettiin aina päiväksi, etteivät uteliaat sitä näkisi. "Kun ei oltu varmoja toimisiko se kuten haluttiin." Näitä harvennuskoneita sitten valmistettiin Lastusen Korjaamolla aina siihen asti, kunnes kehitettiin juurikkaan

jääneet oksat. Kouraa heilauttamalla oksat saatiin yleensä pois, mutta jos siinä olisi rullat, mitkä kuljettavat puuta koko pituudelta, ei metsurin tarvitsisi lainkaan karsia oksia. Siitä lähti Lastusen Konepajan tämänhetkinen tuotanto.

Maailman ensimmäinen

Pentti alkoi miettiä ongelmaa, ja jouluna 1979 hänellä oli valmiina ensimmäinen piirroshahmotelma valmiina. Jo seuraavana kesänä oli harvesterin ensiesittely metsässä. Harvesterin keksimisessä kävi vähän samoin kuin monien suurten keksintöjen kohdalla on maailmassa käynyt; sitä kehiteltiin samaan aikaan eri puolilla maailmaa. Niinpä kesällä -80, kun Lastusen Konepajan harvesteri esiteltiin ensimmäistä kertaa, näki Pentti ruotsalaisessa lehdessä mainoksen samankaltaisesta laitteesta. Suomessa hänen laitteensa kuitenkin herätti ansaittua huomiota ja tilauksia alkoi tulla ilman minikäänlaista mainoskampanjaa. Laite ei kuitenkaan ollut Pentin mielestä vielä valmis, vaan hän olisi halunnut kehittää siihen vielä katkaisulaitteenkin, mutta myyjä sanoi, ettei sellaista kukaan ostaisi. Pentti ei kuitenkaan lannistunut, vaan kehitteli laitetta päässään koko ajan. Sitten paria viikkoa ennen vuoden -82 Tampereen Metsämessuja myyjä ilmoitti, että nyt voitit tehdä sellaisen messuille, kunhan siihen ei tule enää yhtään lisää letkuja. "Siinä tuli vähän kiire", kertoo Pentti. "Laite oli vasta minun päässäni ja nyt se piti kahdessa viikossa saada valmiiksi ja vielä ratkaista ne letkuongelmat. Silloin tuli ensimmäisen kerran valehdeltuakin. Messut alkoivat perjantaina ja torstai-iltana soitti myyjä, että miltäs näyttää. Minä sanoin, että just viimeisiä maalataan. On viisi puuta kaadettu ja hyvin toimii. Yhtään puuta ei ehditty ennen messuja kokeilla, hyvä kun saatiin kone kasaan messuihin mennessä. Siellä olikin jo Rauma-Repolan ja Valmetin miehet olleet sitä mieltä, että taisi Lastusella mennä pupu pöksyihin." Pentti kertoo, että kun laitetta sitten ensimmäisen kerran esiteltiin ja kokeiltiin messuilla, hänellä meinasi sydän pomputa rinnasta, niin jännittävä tilanne oli.

Vaikka hän olikin varma, että laite toimii ei sitä koskaan tiedä, mitä voi sattua. "Kun ensimmäinen puu kaatui ja kaikki meni hyvin, asettui sydänkin rinnassa." Maailman ensimmäinen kaatava ja karsiva Lako-harvesteri oli pääsyt parrasvaloihin. "Kyllä sitä kävivät japanilaisetkin kuvaamassa ja ihmettelemässä." Keksijä itse kertoo asiasta vaatimattomasti, kuin itsestään selvästä tapahtumasta. Sen jälkeenkään ei ole Lako Forestin tarvinnut itseään maailmalla enemmälti mainostaa, laite on myynyt itse itseään jo 20 vuotta. Sitä vähän Pentti harmittelee, että siinä kaikessa kiireessä ja työn touhussa ei ehtinyt hakea patenttia laitteelle. Niinpä maailmalta löytyy nyt noin 50 samankaltaisia laitteita valmistavaa yritystä. Mutta Lako-harvesteri on maailmalla niin hyvässä maineessa, että kilpailijat ovat kopioineet rakenteen ja värin lisäksi jopa Lakonimenkin tuotteilleen kaupansa edistämiseksi. "Kaiken kaikkiaan markkinat koko maailmassa ovat noin 2000 laitetta vuodessa, joten mikään massatuote tämä ei ole", sanoo Pentti. "Eivät japanilaiskaan alkuinnostuksestaan huolimatta ole ryhtyneet laitteiden valmistukseen. Nämä vaativat noin kilometrin pituisen liukuhinnan ja menekkiä valtavasti ennen kuin massatuotanto kannattaisi." Kysyn lopuksi Pentti Lastuselta paljonko Lako Forest Oy toimittaa vuosittain harvestereita maailmalle. "Se vaihtelee melko paljon, mutta yli neljäkymmentä niitä lähtee eri puolelle maailmaa." Mietin, että sehän on prosenteissa valtava määrä! Sanonkin Pentille, että jos Suomessa toimitettaisi yhtä paljon maailmalla myytävistä autoista se olisi käsittämätön luku! "Niin onhan se paljon. En vain ole tullut asiaa ajatelleeksi tuolta kantilta", mieltii tämä vaatimaton keksijä.

Perheyriksenä nykyinen Lako Forest Oy toimii edelleen. Toimitusjohtajana on isä Pentti, taluspäällikkönä äiti Ester ja pojista Ari on tuotantopäällikkö ja Petri markkinointipäällikkö.

Ilta on jo pimennyt. Ester on lähtenyt jatkamaan työpäiväänsä rahtikirjojen ja laskujen parissa, Pentti hyppää pyörän selkään ja polkee kotia kohti. Mietin, että jos ei polkupyörää olisi jo keksitty niin luulen, että Pentti sen tekisi.

Merimaskun kaupat ennen sotia:

Merimasku-kirjan mukaan kirkonkylässä oli 5 kauppaa ja mantereen puolella 4 kauppaa:

- * Santala; tämän vuosisadan alussa rakennetussa talossa on toiminut Naantalin Osuusliike
 - * Postimäki; talon itäpäädyssä toimi vuosina 1916-1960 posti ja kauppa
 - * Vuorila (Kunnantalo); viime vuosisadan loppupuolella rakennetussa Vuorilassa on muistitiedon mukaan ollut alkujaan kauppa. Merimaskun kunnan omistukseen talo tuli 1920-luvulla.
 - * Sorento; talossa toimi vuosisadan vaihteessa kauppa sekä posti. Sorennon posti purettiin 1900-luvun alussa ja tilalle rakennettiin Petterssonin pensionaatti.
 - * Nyk. Merikievari; Naantalin Osuuskauppa rakensi haaraliikkeen kirkonkylään 1923. Osuuskauppa toimi rakennuksessa vuoteen 1984, jonka jälkeen tilat muutettiin baariksi
 - * Lierannan Itämäki; talon toisessa kamarissa kerrotaan rikospoliisi Salparannan pitäneen kauppaa vaimonsa kanssa 1920-luvulla. Itämäki on lohkottu Itätalosta 1920-luvulla ja sijaitsee lähellä Askaisten rajaa.
 - * Lierannan Pinoniemi; rakennuksessa on asunut kyläsuutari ja talon nykyisessä salissa on pidetty kauppaa 1920-luvun lopulta talvisotaan asti. Pinoniemi on myös lohkottu vuonna 1939 itsenäiseksi Itätalosta. Asuinrakennus on vuosisadan vaihteesta.
 - * Järvensuun Isotalo; Salin vieressä olevassa vinkkeliosassa on pidetty kauppaa 1920-luvulle asti. Isotalo on sijainnut nykyisellä paikallaan ainakin isojaosta lähtien. Nykyisen suvun hallussa tila on ollut 1880-luvulta lähtien.
- Kuuslahden Kankare; rakennuksessa on toiminut myös kauppa vuoteen 1946 asti. Killaistentien päässä sijaitseva Kankare edustaa 1900-luvun alun rakennuskantaa. Kuuslahden tilasta vuosisadan alussa lohkotun talon on rakennuttanut Kalle Heinonen

Lehmänketjuista hevosenenkiin

Terttu Kraemer

Oskar Hilmer Salonen aloitti kauppatoiminnan Merimaskun kirkonkylässä Postimäki-nimisessä talossa vuonna 1916. Rakennuksen itäpäädyssä toimi kaupan lisäksi posti. Hilmer Salonen muutti Karjalaisista vuonna 1911 kirkonkylään ja vuokrasi em. rakennuksen, jonka hän

taa edelleen syntymäkodissaan Postimäessä vaimonsa ja tyttärensä perheen kanssa. Reino ja hänen veljensä Markku auttoivat kaupassa aina sota-aikaan saakka. Vuonna 1945 isä luopui kaupanpidosta ja Markku jatkoi toimintaa vuoteen 1960, äkilliseen kuolemaansa saakka. Reino sen sijaan valmisti mm. kattotii-

kaikkea sitä, mitä ei maaseudulla saatu omasta tuotannosta, kuten kahvia, sokeria, mausteita, tupakkaa jopa kankaita ja kenkiä. Kahvi oli siihen aikaan raakakahvia, joka toimitettiin isoissa säkeissä. Siitä punnittiin jokaiselle sopiva määrä, jonka jokainen sitten itse paahtoi eli prännäsi kotonaan. Vähän ennen

sitten sodan jälkeen lunasti itselleen. Santalassa toimi siihen aikaan Naantalin Osuusliike, jota kutsuttiin myös Saimalinnaksi Saima-emännän mukaan. Saimalinnassa sitten Hilmer tutustui tulevaan vaimoonsa Edithiin, joka oli siellä myyjänä.

Kauppiaan pojat

Vielä tänäkin päivänä Reino Salonen tunnetaan kauppiaan poikana. 82-vuotias Reino asus-

liä rannassa sijaitsevassa vanhassa makasiinissa. Makasiineja oli kaksi, joita käytettiin mm. viljan kuivaukseen ja säilytykseen sekä varastona ja myöhemmin myös autotallina.

Kaikkea mahdollista kyläkaupasta

Kaupassa myytiin kaikkea mahdollista lehmänketjuista hevosenenkiin kuten Reino asian ilmaisi. Myynnissä piti olla

sotia kahvi alkoi tulla paketeissa. Sokeritopat olivat kolmen tai seitsemän kilon painoisia. Niistä hakattiin sokerikirveellä asiakkaan haluama pala. Toppasokerista haluttiin aina ostaa yläpää, koska se oli kovempaa sokeria. Lapsillekin teroitettiin aina, että pitää pyytää sokeria topan yläpäästä. Myöhemmin sokeri tuotiin kiekkoissa kunnes siirryttiin palasokeriin ja valmii-

siin pakkauksiin. Lamppuöljy oli myös erittäin tärkeä myyntiartikkeli, koska ei ollut vielä sähköä. Varastossa pitikin olla mahdollisimman paljon kaikkea, että pärjättiin kaamosajan yli, koska laiva pystyi tuomaan tavaraa vain sulan veden aikana. Kesällä kauppatavarat tuotiin laivalla omaan laituriin. Talvisin isä saattoi vuokrata hevosen, jolla päästiin jäätä pitkin hakemaan tavaroita Naantalista tai jopa Turusta asti. Vuonna 1924 Merimaskuun saatiin ensimmäinen henkilöauto, kun kauppias Saloselle tuotiin isolla silakkaruuhella auto. Sen jälkeen, kun Kirkonsalmeen saatiin kapulalossi, isä osti pienen kuorma-auton, jolla päästiin Askaisten kautta hakemaan tavaroita Turusta.

Aukioloajat venyviä

Kauppan aukioloajat olivat siihen aikaan hyvin venyviä. Töihin mentiin aamulla seitsemäksi ja oltiin töissä seitsemään saakka illalla, joten monesti kauppaan tultiin vasta sen jälkeen. Vaikkei muuta, niin tupakkaa piti hakea. Kauppaan poikettiin aina silloin, kun muutenkin tultiin saarista käymään kirkolla. Varsin yleistä oli, että kirkonmenojen jälkeen tehtiin myös kauppareissu. Eräsikin mies tuli joulukirkon jälkeen ostamaan tervaa ja öljyä. Koska vieressä sijainnut Osuuskaupakin myi milloin vaan, piti yksityisenkin pitää kaupansa auki. Erään kerran isä oli ottanut aukioloajan puheeksi Osuuskaupan myymälänhoitajan kanssa, että kumpikin pitäisi kaupan kiinni sunnuntaisin. Vastaus oli yksikantainen, että kun kilpailu on niin kova, auki pitää olla koska vaan.

Muita kauppoja

Reino muisteli myös muita kauppvoja, mitä Merimaskussa on ollut. Erityisesti oli jäänyt mieleen ns. suutarin kauppa Lierannassa. Pikkupoikana käydessään Kar-

jalaisissa oli Pinomäen kaupasta poikettu ostamaan karkkeja. Heinosen kauppa Killaisissa oli myös tuttu. Kalle Heinonen piti kauppa Killaintien päässä Kuuslahden rannassa. Kaupassa myytiin elintarvikkeita ja rehuja, mm. maissia. Etupäässä Velkualta ja Lempisaaresta ym. muualta saarista käytiin Heinosen kaupassa. Kauppias hukkuu vuonna 1946 ja kauppatoiminta loppui. Ruusumon kauppa rakennettiin vuonna 1953. Sitä ennen Heinosen Veikko ja Paavo olivat pitäneet kauppa Hakalan punaisessa mökissä, joka sijaitsi nykyisen Ruusumon takana. Kirkonkylässä harjoitettiin myös muuta myyntitoimintaa. Nykyisen Bonon paikalla oli vanha pieni mökki, jossa asui Lindroosin Sanni. Hän leipoi ja myi leipätuotteita kotoaan. Mäntymäessä asui Esteri Penttilä ja hänen kotoaan sai käydä ostamassa munkkeja muutamalla kymmenpennillä. Myös "Pulla-Kallu" kaupitteli Esterin

leipomia tuotteita kirkolla.

Kauppatoiminnan loppuminen

Untamo ja Kirsti Ahti vuokrasivat kaupan ja jatkoivat toimintaa noin kahden vuoden ajan. Heidän jälkeensä yrittäjiksi tuli Ero Vaiste vaimonsa kanssa siihen saakka, kun heidän oma kaupparakennuksensa valmistui kunnantalon alapuolelle rantaan. Tähän rakennukseen muutti myös Merimaskun postitoimisto. Tähän loppui kauppa- ja postitoiminta Postimäessä.

Reino Salonen, jonka monet edelleen tuntevat "kauppiaan poikana" vanhan kauppapuodin rappusilla. Takana näkyy silloinen kauppiaan asunnon ovi. Nykyään koko tuo on asuinrakennusta, jossa Reino asuu tyttärensä Sarin ja tämän perheen kanssa.

PlusTerveys -merkistä tunnet korkeaan laatuun ja palveluun sitoutuneet hammaslääkärit ympäri Suomen. Sinulle PlusTerveys merkitsee hyvää huolenpitoa. Taidolla ja ymmärtäen.

HAMMASLÄÄKÄRI
ANNE LINJA

Luostarinkatu 21 A 1, NAANTALI
Puh. **02-4353 450**

Lentoliput, laivaliput,
bussiliput, junaliput

Matkanjärjestäjien
peruutus- ja
tarjoushinnat
myös meillä

Seuramatkat esim:
Aurinkomatkat, Finn-
matkat, Fritidsresor,
Tjäreborg

Esitteet ja varaukset.

Hotellit, mökit, viisumit,
vuokra-autot ym.

TERVETULO A MATKAKAUPPAAN

Travel Bureau
MATKAKAUPPA

Tullikatu 16, 21100 Naantali, Puh. 02-4321 277

Naantalin **SILMÄLASI**

Tullikatu 15, Naantali
02-435 3453

**OPTIKKO
RIITTA LUOTONEN**

**Rautia
Puutavaraa
Rakennustarvikkeita**

**Naantalin
Rakennuspuu**

Taimontie 21
Puh. **02-435 1358**

KOKOUSKUTSU

Merimasku-Seuran sääntömääräinen syyskokous

Taattisten tilan pakarituovassa
tiistaina 28.12.1999 klo 19.00

Kokouksessa käsitellään sääntöjen syyskokoukselle määräämät asiat. Rannikkoseudun päätoimittaja **Juha Haapakoski** on lupautunut tulemaan tilaisuuteen ja hän toivoo lähinnä keskustelunomaista yhdessäoloa.

Tervetuloa joukolla osallistumaan vuosituhannen viimeiseen syyskokoukseen!

Tarjoilua

Merimasku-Seuran johtokunta

Liedon Säästöpankki

Luostarinkatu 22, 21100 Naantali
Puh. 434 1122, faksi (02) 434 1199
www.liedonsp.fi

AURINKO OPTIIKKA
SILMÄLASIT • NÄÖNTARKASTUKSET • PILOLASIT

Luostarinkatu 27, 21100 NAANTALI
Puh. 435 3551

Tiedä missä mennään

Rannikkoseutu

Tasalanaukio 3, PL 7 21201 RAISIO
Puh. 02-4361 600 Fax. 02-4361 660
www.rannikkoseudunsanomat.fi

Rymättylän Tili- ja
Kiinteistö Oy LKV

Liike- ja maatalouskirjanpidot,
Palkanlaskennat, Isännöinti
Kiinteistönvälitys

Rajatie 2, 21160 Merimasku
Puh. 02-4367 010, 040-787 422

NAANTALIN APTEEKKI

*Aurinkoista
apteekkipalvelua
joka päivä*

NAANTALIN APTEEKKI
Luostarinkatu 25, puh. 431 2720
ma-pe 9-21, la 9-15, su 10-14

RYMÄTTYLÄN APTEEKKI
Rymättylä kk, Puh. 252 1202
ma-pe 9-16.30

PARTURI

Hirsimäki & Aura

Hilkka Hirsimäki Pirjo Kangasmäki

UoleviRaadenkatu 1, 21100 Naantali,
Puh. 02-4351 764

LÄHIVAKUUTUS
kaikista läheisin

Puh. 02-432 7990

Paikkakunnan Paras Bonus SuperSpar Naantalista

- Kortti on sinulle ilmainen
- Bonusta jopa 4,5%
- Rahat suoraan tilillesi

SUPERSPAR

NAANTALI
ark. 9-21, la 8-18

Alppilankatu 2,
Naantali
puh. 02-4375 300

MAJOITUSTA TAATTISTEN TILALLA

- mökeissä ja huoneissa, myös kodassa ja laavulla
- 1700 -luvun pakarissa onnistuneet juhlat ja kokoukset
- retkeilyä, hevosajelua, ratsastusta

Karin & Markku Aaltonen, Merimasku
puh. 02-4369 583, 0400-828 108, fax 02-4369 913
www.kolumbus.fi/taattistentila

*Merimaskun sivistystoimi
toivottaa kaikille*

Hyvää Joulua

*iloista vuotta
2000*

se yksityinen...

RAISION

Asiat hoituvat
meillä myös
AIKAA
VARAAMATTAI

AUTOKATSASTUS OY
Tuotekatu 8 b, Raisio Puh. 02-4386 400

Avoinna: ARK. klo 8-17
LA klo 9-13

TERVETULO A MEILLE PALVELTAVAKSI I

MERIMASKUN

TAKSIT

10041

Alko

Naantali

Tuulensunkatu 8, puh. 02-435 1149

ma-to 10-18 • la 9-16

Katso, rahastosäästäjä vaurastuu.

Rahastosäästämisessä pikkusummatkin tekevät töitä tulevaisuutesi hyväksi. Tee nyt vaivaton rahastosäästösopimus itsellesi tai läheisillesi Merita Pankissa.

Merita Rahastoyhtiön hallinnoimien rahastojen esitteet saat meiltä Merita Pankin konttorista tai internetistä: www.merita.fi/rahasto

Merita

MeritaNordbanken

Terve- tuloa

Osuuspankkiin

Saat maan parasta pankkipalvelua juuri sellaisena kuin itse haluat. Toivotpa henkilökohtaista palvelua tai huipputekniikkaa, Osuuspankista saat asiantuntevan ja luotettavan kumppanin talousasioitteesi hoitoon.

Tule käymään – kerromme Sinulle monta hyvää syytä olla paikallisen Osuuspankin asiakas! Tervetuloa! www.osuuspankki.fi

MERIMASKUN

OSUUSPANKKI

Puh. 02-4369 777

SÄHKÖ **TIIMI** **ISTO LAAKSONEN OY**
☎ 921 436 9918, 9400 722 197
fax 921 436 7040
Merimasku

Colleget, farkut,
neuleet, T-paidat

Meris - Kustavin
Merineuleen tuotteet

tmi *Helka Linden*

Kaivokatu 22, NAANTALI
049-522 149, 02-4306 849, 02-4306 975 (liike)

KäsityöPankki

-käsityömyymälä
-kädentaidonkursseja
-kokous-, koulutus-, ja saunatilojen vuokrausta

MERIMASKULAISTA
KÄSITYÖTÄ

KÄSITYÖKIRPPIS
Kahvia

Auki talvisin
Puh. 02- 436 9434

Anita Sula Ky

Palhteentie 2, 21160 Merimasku
Puh./Fax 02-436 9434, email.asula@netti.fi

TULE VIIHTYMÄÄN
Kahvila- ravintola Särkäsalmeen

Nauti arkisin
lounas klo 11.00-14.00
Avoinna: joka päivä klo 10.00

A-oikeudet

Valikoimistamme löytyy erilaisia maukkaita liha- ja kalaruokia. Kahvilastamme hampurilaisia, kahvia ym. virvokkeita.

Kahvila- Ravintola Särkäsalmi
Rajatie 2, Merimasku, puh. 02-4369 330

LAKO®

LASTUSEN KONEPAJA

Lako Forest Oy Ltd
Merimaskuntie 752
21160 Merimasku
Tel. 02-4369 600,
Fax 02-4369 165

Lastusen KonepajaOy Ltd
Merimaskuntie 752
21160 Merimasku
Puh. 02-4369 108
Fax 02-4369 165

• **NAANTALIN** •
KUVAUS

- FOTOTARPEISTO
- VALOKUVAAMO
- KEHYSTÄMÖ
- VALOKOPIOT

Tullikatu 12, 21100 Naantali, Puh. 02-435 1454